

HUBERT, M., 1979. Les araignées. Société Nouvelle des Editions Boubee, Paris. 274 blz.

KEKENBOSCH, J., 1955. Notes sur les Araignées de la Fauna de Belgique. 1. Oonopidae, Dysderidae, Scytodidae. Mededelingen XXXI, nr. 60. Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel.

LOCKET, M. A. en A. F. MILLIDGE, 1951. British spiders, volume 1. Ray Society, London. 310 blz.

LOCKET, M. A. e.a., 1974. British spiders, volume 3. Ray Society, London. 315 blz.

SCHAEFER, M., 1977. Chelicerata, Spinnentiere: 99-135. In: BROHMER, P., Fauna von Deutschland. Quelle und Meyer, Heidelberg.

WIEHLE, H., 1953. Spinnentiere oder Arachnoidea (Araneae). IX: Ortognatha, Cribellatae, Haplogynae, Entelegynae. Tierwelt Deutschlands: 42. Teil, Jena. 150 blz.

Verklaring van moeilijke begrippen

(zie ook fig. 2)

Begrip	Verklaring
abdomen:	achterlijf
metatarsus 1:	het op één na laatste pootlid, van het eerste paar poten
basaal:	aan de basis, hier aan de tarsus-zijde
tarsus:	laatste pootlid
mediaan:	in de middenlijn gelegen
apicaal:	aan de top, hier aan de tibiazijde
tibia:	derde pootlid, vanaf de tarsus
ventrolateraal:	zijdelings aan de buikzijde
embolus:	zaadblaasje, bevestigd aan de palpen
palpen:	naast de kaken gelegen tasters

Een nieuw akkeronkruid

Deze zomer is de Planteziektenkundige Dienst in Wageningen begonnen met de inventarisatie van een nieuw akkeronkruid, de knolcyperus. Men wil door dit onderzoek, dat naar schatting een half miljoen gulden gaat kosten, te weten komen waar precies dit cypergras in Nederland voorkomt.

Volgens het weekblad De Boerderij is de knolcyperus (*Cyperus esculentus*) tot nu toe aangetroffen op de zandgrond in Zuidoost-Brabant, in Noord- en Midden-Limburg, in Zeeland, de Noordoostpolder en Noord-Holland. In de laatstgenoemde provincie werd het onkruid ontdekt op enkele akkerbouwbedrijven in de Wieringermeer en op een klein aantal bloembollenpercelen in de Noordkop, in de omgeving van Breezand.

Volgens de deskundigen is de knolcyperus een hardnekkig, lastig en zelfs gevaarlijk onkruid, dat de teelt van bepaalde gewassen volkomen onmogelijk kan maken en de export van diverse producten, zoals bloembollen en aardappelen, zou kunnen gaan bedreigen.

De knolcyperus is vermoedelijk omstreeks het jaar 1980 met een partij geïmporteerde gladiolenkralen vanuit Amerika in ons land terechtgekomen. Het bleek al spoedig een plant te zijn die bijzonder moeilijk is uit te roeien. Men schat dat er nu al in Nederland zeshonderd tot vijftienhonderd hectaren met deze cyperus zijn geïnficeerd. Als de plant ongehinderd haar gang kan gaan wordt het landbouwgewas volkomen overwoekerd. Er zijn percelen bekend waar zelfs de teelt van snijmais niet meer mogelijk was. Als de plant namelijk rond half mei is uitgelopen kunnen

Knolcyperus, een gevaarlijk onkruid!

Ministerie van Landbouw en Visserij
Vlugschrift voor de landbouw nr. 364

er binnen korte tijd dichte zoden ontstaan. Er werden dan soms meer dan 400 planten per m² geteld, terwijl één plant zich in één seizoen over een afstand van drie meter kan uitbreiden. Na vijftig keer wieden is de plant pas weg. En er zijn tot nu toe maar twee bestrijdingsmiddelen bekend, waarmee men (niet gemakkelijk) het onkruid kan doden.

Het gevreesde cypergras wordt bijzonder gemakkelijk en onopzettelijk door de mens verspreid. De knolletjes, waarvan de grootte varieert van enkele millimeters tot circa twee centimeter, worden namelijk met grond die kleeft aan apparaten, machines en laarzen en met besmet plant- en pootgoed van perceel naar perceel gebracht. Uit deze knolletjes, die een jaar of tien levenskrachtig blijven en die nog vanuit een diepte van een halve

meter tot ontwikkeling kunnen komen, groeien in de loop van de zomer lange zijdelingse wortelstokken waaruit steeds meer scheuten te voorschijn komen.

De knolcyperus – van oorsprong een (sub)tropisch gewas – houdt van licht en warmte en vindt zijn 'niche', zijn geliefde plekje, vooral in akkers met die cultuurgewassen die pas in de loop van de zomer tot volle wasdom komen, zoals mais, aard-appels, gladiolen, asperges, krotten en zomer-graai. In gebieden met een gematigd klimaat, zoals in Nederland, voelt *Cyperus esculentus* zich ook volkomen op haar plaats. Haar knolletjes zijn winterhard en doorstaan de strengste winters. Alleen bovengronds sterft de plant na de eerste nachtvorst af.

We kunnen de knolcyperus van juli tot september bloeiend aantreffen. de gele, vertakte 'grasachtige' bloeiwijze en de driekantige stengel vallen dan duidelijk op. Het zaad dat na de bloei wordt geproduceerd schijnt voor de verspreiding in Nederland niet van betekenis te zijn.

Volgens Oleg Polunin (Bloemen en planten van Europa) wordt de knolcyperus soms gekweekt. De plant wordt volgens deze auteur aangetroffen in Portugal en het Middellandse Zeegebied. De knolletjes zijn eetbaar en schijnen zelfs gebruikt te worden voor het maken van een drank. Wie weet daar wat over te vertellen?

Het lijkt niet waarschijnlijk dat de knolcyperus zich in Nederland buiten het cultuurland zal kunnen vestigen. Maar je weet 't maar nooit wat zo'n indringer gaat doen. Het is wel een plant om in de gaten te houden.

Wilt u meer over deze cyperus weten, bestel dan het gratis vlugschrift nr. 364 bij het Consulent-schap voor de Gewasbescherming, Geertjesweg 15 te Wageningen. Voor het schrijven van dit stukje heb ik er gebruik van gemaakt.

A. L. J. van IJzendoorn

Nog enige gegevens

In 'Nieuws uit Wageningen' van mei 1984 schrijft Niek Bruin, dat de knolcyperus hoogstwaarschijnlijk al omstreeks 1975 uit het buitenland is geïmporteerd. Voorts meldt hij dat er een gekweekte vorm van *Cyperus esculentus* bestaat, de zogenaamde 'aardamandel' of 'chufa'-knol, die geen enkel probleem oplevert. Deze aardamandel is volgens Bruin in Duitsland een gewaardeerd borrelhapje!

Het Centrum voor Agrobiologisch Onderzoek heeft plannen om de biologische bestrijding van de knolcyperus te gaan onderzoeken, terwijl de vakgroep Vegetatiekunde, Plantenecologie en Onkruidkunde van de Landbouwhogeschool het gedrag en verspreidingspatroon van knolcyperus zal gaan bestuderen. Dat de knolcyperus een bijzonder en bedreigend onkruid is, blijkt onder andere ook uit de ervaring van ing. A. J. W. Rotteveel van de Plantenziektenkundige Dienst, die in de tropen met knolcyperus in aanraking kwam: 'Wij hebben uitgerekend dat uit een lichte besmetting op één hectare in één jaar tijds miljoenen nieuwe knolletjes kunnen ontstaan!'

Waarnemingen en reacties van lezers

Een albino rosse grutto

'De laatste jaren zie ik tussen de overtuigende rosse grutto's bij Striep (Terschelling) steeds een albino exemplaar. Al vanaf het eind van de jaren zestig wordt regelmatig melding gemaakt van een albino rosse grutto op deze hoogwatervluchtplaats. Het lijkt aannemelijk, dat het hier steeds hetzelfde exemplaar betreft. Dat zou dan wel iets zeggen over haar plaatstrouw na het broedseizoen in het hoge noorden en over haar leeftijd (ongeveer vijftien jaar?).

George Visser

(Uit Rinkelbollen, blad van de KNNV-afdeling Terschelling)

Chrysomela lapponica, een zeldzame blad- of goudhaan

De goud- of bladhaantjes zijn met ongeveer 300 soorten in ons land vertegenwoordigd. De bekendste zijn de prachtige rode leliehaantjes, de gestreepte coloradokevers, de schadelijke schildpadtorretjes en de autobusvormige elzenhaantjes. Onlangs maakten we kennis met een ander lid van de familie. Op één van de ontveende kavels tussen de wijken (ontveningskanalen) ten oosten van Hoogetveen in Hollandse Veld (atlasblok 17-54-42) tussen het akker- en weidegebied, bevinden zich nog enkele restanten bos. Op het net uitlopende jonge groen van een berk troffen we daar op 6 mei 1984 een rond, roodzwart kevertje aan.